

Colizațiunile, abonamentele și orice cereri relative la expediție precum și chestiunile privitoare la redacție, se trimit pe numele casierului GH. NICOLAU directorul școlii de băieți No. 3 Piatra-N., actualmente revisor școlar al jud. Nemptu.

ABONAMENT: Profesorii învățătorii institutorii din alte județe precum și persoanele cari nu-s în corpul didactic, vor plăti ca abonament 5 lei pe an.

Abonamentul se va plăti înainte

„PROPĂȘIREA”

REVISTA SOCIETĂȚII CORPULUI DIDACTIC

DIN

Judetul Nemptu

APARE ODATA PE LUNA

Anul V — Piatra N. — 15 Martie 1901. No. 7

GR. C. BUȚUREANU

ȘCOALA ȘI ÎNVĂȚĂTORUL LA SAT

Prin întunerecul ce de veacuri domnește asupra stărilor noastre sociale, stă în uitarea și părăginire cel mai puternic și mai numeros factor: *țăranul*.

D-l Xenopol în Conferința de Duminica trecută, a făcut trista istorisire a stărei țăranului Român până la 1864; eu îmi propun să fac istorisirea școlii învățătorului la sat astăzi.

Ținta mea nu este și nu poate fi de a **ve face o** exactă și complectă înfătoșare a stărei școlii și **invățatorului la sat**. căci pentru aceasta trebuie cercetare adică, vreme îndelungată și voința statornică de a urmări **fie-care** fac-

tor care tea parte la stabilirea sau rădicarea nivelului învățătorei în fie-care regiune. dacă nu în fie care sat Eu voi încerca pe ici colea, să rădic vâlul întunecimei ce acopere viața țaranului nostru, ca împrouă să întrezărim starea mai mult de cât apăsătoare a lui.

Să lămurim mai întâi ogorul în care rodește cultura țărănească, și fiind-că am avut la îndămână datele statistice ale Moldovei, să-mi dați voie să vi le citească:

În 11 județe din Moldova sunt 977 școli rurale cu 1143 învățători, din care 1871 titulari și numai 272 suplinitori; pentru aceste școli ar trebui să urmeze 177387 copii, ceea ce ar face câte 181 copii de școală sau 155 de învățator, pe când un învățator poate conduce cel mult 80 de copii; deci fiind număr îndoit de copii pe cap de învățator trebuiește îndoit numărul învățătorilor; așa dar nu avem de cât jumătate din numărul învățătorilor trebuitori luminei satelor.

O mică comparație:

În 11 județe din Moldova sunt, 101 școli urbane cu 362 institutori, din care 114 bărbați și 248 femei cu 18337 copii, ceea ce dă câte 51 elevi de institutor; deci avem institutori mai mult de cât ne trebuie, ar trebui una cu alta 230 de institutori și avem 362, deci 132 institutori mai mulți.

Orașele au mai mult de cât le trebuie, iar satele nici jumătate din ceea ce le trebuiește; dar, să urmărim aceste date și mai departe și vom vîdea lucruri și mai izbitoare.

Din 177387 copii buni de școală nu sunt înscriși de cât 64,926 din care, 52.115 băieți și 12811 fete, ceea ce dă 57 elevi de învățator, cifră potrivită și chiar sub numărul prescriș; însă din aceștia nu urmează sau nu pot urma de cât 33000 din care 39,000 băieți și numai 5000 fete, ceea ce dă aproape 10 de copii de învățator. Ziceam că nu pot urma, fiind-că sau nu au școla, adică loc în școală. sala neputând primi de cât 25, mult 30 de copii, sau sunt prea îndepărtate locuințele de școală și nu pot ve-

ni; sau în fine sunt așa de săraci, că n-au cu ce-I îmbraca și să-I potă trimite la școlă. Am văzut eu copii în școlă, iarna, pe ger mare, desculți, în cămașă și numai cu o polcă de-a mamei drept ori-ce îmbrăcăminte, iar în școlă frig deți tremură tot corpul, căci primăria nu dă-dea lemne școlii, fiindcă învățătorul era în ceartă cu primarul!

Învățământul fetelor de țara e în o stare, nu se poate mai ră. Așa în cele 11 județe din Moldova sunt 83,112 fete pentru școlă, sunt însă înscrise numai 12,811 și urmează școlă numai 5,000: rămân 70.301 nechemate la școlă, adică a $\frac{1}{7}$ parte este înscrise și urmează numai a $\frac{1}{16}$ parte.

La băeți avem 94275 bunți de școlă și 52115 fiind înscriși rămînd ne chemați la școlă 42160 adecă aprópe jumătate.

Absolvenții anului trecut au fost 2633 la 64926 înscriși, avem 4.05 la sută absolvenți, iar raportând la numărul copiilor care urmează școlă, avem 1.50% din copii care absolvesc.

Deci 1 copil din o sută esă cu știință de carte la sat, adecă sfârșește cursul celor 3 divizii ale învățământului primar rural.

Din 177 mii copii bunți de școlă, urmând numai 64 mii, remân 110 mii nechemăți la școlă; acești 110 mii copii de sate din Moldova, rămîn fără cea mai mică cunoștință de carte, neluminați, în mijlocul luminei veacului.

* * *

Care a avut ocaziune să meargă pe la sate, a putut vedea în ce hal de local se află cele mai multe școli: case mici, joase, neluminosă, umede, fără aer, de multe ori ploia trece prin acoperemântul lor. Pe jos pămînt; iar când se face glod afară, atunci e glod și în școlă; pereții ne văruiți și ruiniți, băncile oprite cu țeruși ca se nu se răs-torne.

Localul e în această stare rea, căci casa școlilor nu a înlesnit construirea de localuri, a făcut pe ici colea localuri luxose și scumpe ex: o școală cu o sală de clasă costă 17 mii de lei, una cu 2 sale costă 25 de mii de lei și așa până la 45 de mii de lei. Dar de unde să poți plăti comuna anuitatea unor asemenea sumi mari? În schimb a cheltuit casa școalelor sute de mii de lei chiar până la milion pentru a face în străinătate așa numite tablouri istorice și hărți mari, pe care învățătorii nu au unde să le ție. Eu am găsit asemenea tablouri și hărți după seacă și cind a trebuit să se desfacă, s-a rupt hirtia, căci vernisul de pe ele s-a topit și s-a prins parte de parte.

S-au făcut culii luxoase de figurii masive geometrice, figurile făcute din lemn verde au crapat, iar mare parte din figurii nici n-au întrebuințare în școalele primare. Dar s-au făcut ea să coaste mai mult și să se arunce banii în zadar!

Primăria saună e saracă și nu are cu ce să plătească servitorul școlii; dar încă să facă reparație casei școlii: sau primarul este un țirgovăț corupt și hărtăgos care fiind certat cu învățătorul își răsbună pe școală, neîngrijind de nimic.

Cind intri în o ast felii de școală, te prinde groaza: figura palidă și pierdută a învățătorului, gălbeneala cadaverică a copiilor, lipsa de expresiune și de viունiciune, cind îți vorbese; pare că te temi să-i întrebi mai mult. Și acești copii, storși de viață, cu corpul plin de umezală și cu organele slăbite de aerul infect ce domnește în acea odăiță, sunt generațiunile viitoare luminate ale satelor, luceafărul care are să respîndească lumina înțelepciunii, roadele școlii rurale!

(Se arată 3 modele de locuinți de școle sătești, făcute în lemn, întocmai după originale, de cătră d. Onu, fost revizor școlar al județului Fălciu).

Intrați în această școală. Dacă s-a întimplat să găsești pe învățător pe catedră e bine. Să nu vi se întim-

ple ca mie însă care voind să intru în clas împreună cu revisorul școlar, copii fiind singuri în clas, s-au înspăimîntat și au impuns-o la fugă, mulți chiar pe ferești: iar învățătorul stătea comod în casă la căldură: numai aflind de venirea noastră, se îmbracă pe drum și veni la clas: sau îl vedeam intrînd după mine din dugheana de peste drum, unde-și face viața. Să intrăm zic în o asemenea școlă și să ne așezăm pe bancă, să ascultă învățătura satului.

Cea mai mare parte a copiilor cetese citind și fără a pricepe ce cetese, fiind că nu-i deprinde învățătorul cu așa ceva. Să citez un exemplu: la o școlă de munte foarte poporată am cerut învățătorului să facă cetirea: copii cîntău, iar el striga numai din vreme lovind cu o vargă în catedră: „cel alt”! I-am cerut să facă cetirea cu înteles dar el nu mă pricepea ce vorbesc. Atunci am făcut cu marea greșală, că i-am spus să caute să scoată unitățile metodice din bucata de cetire: cum auzi aceste vorbe, învățătorul eși cu mare repejune din clas și eu am ramas singur cu copiii, fără să știu ce i s-a întîmplat. După 5 minute intră învățătorul în clas, încercat cu un metru, un decaltru, un chilogram și alte măsuri; el înțelese unitățile metodice drept unități metrice; așa cultură pedagogică avea!

Nu li se dă copiilor spre citire lucruri care să corespundă cu starea țaranului, cu cele ce se întîlnește în viața lui, pe care el să le priceapă, din care el să tragă folose sau macar învățămînt pentru viața lui. Citese lucruri pe care nici nu le pot pricepe mintea copiilor de țară; așa: Ionel cel lacom, în care se vorbește de prăjituri; respectul lucrului public, în care se vorbește de alea principală, de tramvai, de statu. Și nu i se spune de mincarea proastă, de grădina cu zurzavaturi sau pomi, de cum se îngrijește carul și vitele, de cum trebuie să fie o casă bună de locuit, etc.

La aritmetică operațiunilor de numere abstracte, ex.: cît face $\frac{1}{2}$ din 5 întregi sau $\frac{3}{4}$ din $\frac{1}{2}$, sau probleme ca

acestea: cită apă întră în habuz în care curg 2 cișmele, curgînd una cite 2 metri și alta 3 metri pe oră în timp de o zi; său să se calculeze înălțimea unui turn de piciorul căruia nu ne putem apropria etc, și nu sunt în stare să-ți răspundă: în cite care voiți încarcă 2 de castere de lemne, dacă într'un car se încarcă 2 și $\frac{1}{2}$ metri; saū cite ouă voiți cumpăra cu 5 lei, dacă dau 10 bani pe 3 ouă? Aceste probleme ce se leagă de viața lor, nu le pot deslega, căci nu li se dau de învățător.

Sunt deprinși să facă contracte de închiriere de moșii și case; nu-i deprinde însă să facă o țidulă pentru a scoate 2 care de lemne din pădure.

Ast-feliu am găsit astă-vară pregătit pe absolventul clasei a V-a; el ese din școală cu cunoscinți care nu-i servesc, și trebuie să înceapă din capăt. în viața lui de sătean. Și fiind că tot ce clădește din experiența lui de toată ziua, nu se leagă cu trecutul lui din școală; apoi tot ce a ciștigat în școală se pierde, se uită. Ce să citească el, cînd tot ce a cetit nu se potrivește cu viața lui, ci cu a țîrgovețului; tot ce i s-a spus în școală se leagă cu un alt chip de viață de cît acela de are să-l ducă teranul! După cîți-va ani, uită a ceti și deabia știe să se iscălească și să scrie cite-va numere. Ici colea găsești cite o școală mai vrednică și în care se face ceva carte.

Sunt la sate 2 feluri de școli: mixte și de cătun.

Școala mixtă este complectă cu 3 divizii împărțite pe 5 ani, cu învățător titular, plătit cu 90 de lei salariu lunar și gradație.

Școala de cătun este numai cu 2 divizii pe 3 ani, cu învățător plătit cu 40 de lei lunar.

Ce feliu de școală poate să fie acela cu un învățător plătit cu 40 de lei pe lună? Cine poate să mergă pentru o leafă de 40 de lei pe lună, ca și un servitor? Cea mai mare parte sunt de acei ce au încercat să facă o clasă gimnazială și n-au putut, care au făcut și trecut școla primară cu chiu cu vai; — și acești incapabili, fără nici

o pregătire didactică, ei singuri neștiind să scrie și să citească, sunt puși să învețe pe alții carte. Nimic, dar absolut nimic, nu fac acești închipuiți învățători: perpeliți, fără nici o trecere între sătenii, nuli pe catedră, rezultatele muncii lor sunt și mai nule.

Și aceste școli, cu rezultate nule, în loc să fie desființate, ca unele ce sunt o adevărată pacoste, și cu două salarii de 40 lei să se creeze o școală mixtă completă, în care să pui un învățător mai vrednic; în loc să se vadă lămurit că experiența făcută de legiuitor, ca să se dea școala și cătunele razlete și puțin populate produce rezultate dezastruoase. Căci nu poate fi școală cu un învățător având un salariu așa de mic: — în loc de toate acestea îmbunătățiri, autoritatea școlară găsește, că 400 de școli mixte să fie prefăcute în școli de cătun.

Pe ce se întemeiază această schimbare? Se zice pe text de lege. Să deschidem legea Art. 21 din noua lege a învățămîntului primar, glăsuește: „În toate cătunele mai depărtate de cît 3 kilometri de o școală și unde nu se găsește un număr de 40 de copii în vîrsta de școală, se va înființa o școală de cătun”. Să ne explicăm: legea zice ca în cătuna, dacă nu sunt 40 de copii buni de școală, nu în școală. Cum s-a interpretat: dacă în o școală fie ea chiar în satul de reședință, nu sunt 40 de copii care să fie urmat regulat la școală în ultimul trimestru, să fie prefăcut în școală de cătun. Și așa 400 de școli din care aproape 300 sunt din Moldova, au fost prefăcute în școli de cătun.

Pe ce temei? Ați văzut că pe o interpretare în afară de textul legii; doar sub cuvînt de economie.

Dar să punem lucrurile pe sleahul cel mare și fără în cunjur.

Ce dă statul țaranului în schimbul tuturor jertfelor celor mari ce face el pentru statul românesc, ducîndu-l pe umeri?

O școală cu un învățător și o biserică cu un popă. Și iată că acum i le ia și pe acestea: școala o reduce la

nimic, făcînd-o de cătun, iar pe popa îl lasă pe sama comunel, tot ea să-l plătească.

Oare e dreptate în aceste acte ?

Aceasta trebuie să fie sollicitudinea guvernelor și a noastră a țîrgoveților pentru aceia, care din munca cea grea ne țin pe noi pe toți ?

În loc ca intervenirea și sprijinul nostru pentru progresul țaranului să fie din ce în ce mai rodnică și mai puternică, în loc ca factorii de lumină ai satelor să-i alegem tot mai vrednici și supuși unei discernămînt mai de aprôpe de noi țîrgoveții, care ne-am creat școli mai multe de cît avem nevoie; în loc de toate acestea, noi luăm și ceea ce au!

Dar să presupunem că textul legii ar fi în sprijinul ideii de suprimare; ia se vedem, oare-cine e de vină că școla nu este poporată ?

În Moldova, țaranul este sărac, și acesta se explică prin stările de lucruri de mai înainte; căci Moldova a fost supusă năvălirilor și prăzilor a două popoare, care mult rău au făcut pe unde au intrat, anume Tatarii și Cazacii, care cînd nu te așteptai, îți aveau în țară; ei nu numai că prădau, dar ardeau și pusteiau tot ce întîlneau în cale, de unde și zicerea: foc și sabie, Țaranul moldovan nu avea chip să-și facă locuința mai temeinică, ci bordee sau căsuțe mici, unde să se aciuzeze el și familia lui pe vreme grea. În Muntenia, țaranul este mai bogat; căci în afară de Turci, cari nu erau așa de barbari și pradalnicî ca Tatarii și Cazacii, alte popoare nu făceau așa dese năvăliri în țara lor. Au avut timp să fie mai statornici și să se bucure în liniște de roadele muncii lor. De aceea și cronicile noastre spun că Muntenia era mult mai bogată de cît Moldova, de și era mai mică.

În satele din Moldova, casele sunt mici, făcute după puterea țaranului și pentru nevoile lui. În o casă de țaran, orî cît de chiabur ar fi el și orî cît de cuprinsă ar fi gospodăria lui, nu pot încăpea de cît cel mul 25 copii, la unele să rîdică până la 30, cînd din 2 odăi s-a făcut

1. În sat însă sunt 100 și chiar 200 copii în vîrstă de școală.

Cine este de vină că pentru o asemenea populație de copii nu s-a făcut încă o clădire bună?

Țăranul și copilul lui? cînd ei și-au dat și-si dat toată munca și puterea lor pentru stat? Țăranul și copilul lui să rămîie cu totul întunecat fiind că noi cei din orașe, am făcut palate cu marmore, cu stuc, cu săli a cărori pereți sunt acoperiți cu zugrăveli care au costat atît cît s-ar fi făcut mii de școli sătești bune și spațioase. (Cu costul palatului poștelor din București, 8,000,000, se puteau face 1,000 de școli cîte 8,000 de lei nue).

Se zice însă, saū făcut greșeli, nu se mai pot îndrepta: noi avem nevoie de economie, și ori unde vedem că se pot face economii, le facem.

Drept, avem nevoie de economii; dar se fac ele de acolo de unde trebuie? V-am aratat că la orașe avem mai mulți institutori și școli de cît trebuie, de ce nu s-aū desființat acele școli de prisos? Pentru că sunt în tîrg, pentru că vor face gură tirgoveții?

Țăranul să plătească gloaba și încă cu ce, cu singura lui scară pe care vrea să se ridice din prăpastia întunecimei în care zace de atît de lung timp. Da, prin stricarea școlii i se taie scara pe care țăranul năzuște să se ridice din ignoranță.

Oare este ertat unui popor a face din instituțiunile sale culturale o chestie de bursă? Dacă scrisurile noastre nu sunt bine cotate la Berlin saū Viena, apoi noi cu o trăsătură de condei să ștergem instituțiile noastre culturale?

Ce vremi triste am ajuns, cînd de la înălțimea acestor catedre trebuie să spunem așa crude adevăruri!

Da, ca la bursă se joacă valoarea instituțiunilor noastre culturale; ele, care formează puterea vieții noastre, sunt puse la cumpănă; în loc casăse cumpănescă acele instrucțiuni de lux și de prisos, pe care le putem păstra, cînd avem cu ce și uu le putem păstra, cînd n-avem cu ce.

Când grăul și păpușoiul, munca țaranului, curge ca aurul în vagoanele drumului de fier, pentru ca din prețul său să se plătească cupoanele luxului făcut, țaranul să plătească gloaba, desființându-i se școala și aruncându-i pe popa în voia întâmplărei?

Dar cine face legile după care se conduce școala și regulamentele după care se aplică legile?

Eu voi răspunde cu francheță, că în mare parte ele se fac de persoane, care habar n-au ce e școală la sat, cum trăește săteanul, care sunt nevoile lui. Luând exemplele din țările străine și ascultând părerile șefilor de birouri din minister, se fac legile și regulamentele în mare parte. Poate că legiuitorul să fie un proprietar mare și care singur își conduce moșia, atunci el judecă lucrurile după cum i se prezintă școala pe moșia sa, și această judecată în mare parte e condusă, după cele spuse de vechilul moșiei. Cît pentru șefii de birouri din minister, ei sunt persoane care nici n-au fost pe la sate, poate nici n-au văzut școala de sat și-și dau părerea, reglementează școala.

Gîndindu-mă la această stare din ce în ce mai ră a școlii țaranului, cînd pisăm apa în piuță de zece de ani și nu am fost în stare să creăm ceva de samă, mi-am adus aminte de entuziasmul cu care citeam niște dări de seamă asupra unei conferinți făcute de un Danez satî Svedo-Norvegian, care trecînd pe la noi prin țară, a făcut o dare de samă despre Universitățile sătești!

Cîtă deosebire-i între noi și ei? Pe cînd acolo năzuința este către cultură cît mai complectă a țaranului, la noi risipa și a școlii ce i se dăduse pînă acum și a începutului său de cultură.

De ce oare această nepăsare de luminarea țaranului, de oare a-l lasa în întuneric? Nu suntem noi oare convinși că o muncă mai inteligentă este cu mult mai rodnică de cît cea a ignorantului?

Pe cînd la alții se întemează universități sătești, la noi se desființază școlile sătești iar ai noștri sunt condamnați să nu știe să scrie și să citească!

(Extras din "Arhiva,, din Febrarie 1901).

Va urma.

O lecție de Religie

Clasa IV.

Despre „Cuminicătura”

$\frac{1}{2}$ oră.

S C H I Ţ A

Pregătirea. Convorbire cu elevele asupra noțiunelor din lecțiune.

Tratarea. Despre Taina Cuminicăturii.

Asocierea. Asemnarea cu taina Botezului.

Generalisarea. Resumarea celor din tratare.

Aplicarea. Citirea din text

PLAN DESVOLTAT

Pregătirea. Fetelor, știți voi totdeauna lecțiile? Ce vi se întâmplă când nu le știți? Numai note rele? Pe D-na nu supărați? Și ce faceți voi ca s'o desmânați? Căutați deei, ca să nu se mai întâmple să nu știți și altă data lecția

Dar acasă, voi nu greșiți cu nimic mamei sau tatălui vostru? Vă iartă ei? Cu ce condițiune? (Să nu mai greșim și altă dată). Cum sunt ni fiindcă vă iertă? Dar Dumnezeu al cui tată e? Greșim noi lui Dumnezeu? Și dacă părintii noștri ne erta când facem un rău, Dumnezeu care e bun și milostiv, nu ne va erta el greșelile noastre.

Ce trebuie să facem ca să ne erte Dumnezeu greșelile, știți voi? nu știți, am să vă spun eu; ascultați, astăzi, am să vă vorbească despre „Impărtășire” sau „Cuminicătura”.

Tratarea. Luați seama! Ce a făcut D-I Isus Christos înainte de a fi prins și restignit? (A stat la masă cu ucenicii săi) Și ce a făcut el la masă? Cu pâinea ce a făcut el? (A zis: „Luați, mâncați, acesta este trupul meu,

care se fringe pentru voi, spre ertarea păcatelor voastre!") Dar cu vinul ce a făcut? (A luat paharul și a dis: „Beți dintru acesta toți! Acesta este sângele meu, al legii celei noue, care pentru voi și pentru toți se varsă, spre ertarea păcatelor! Această să o faceți întru pomenirea mea. Cel ce mănâncă trupul meu și bea sângele meu, petrece întru mine și eu întru el“.

Ce s'a întâmplat apoi cu Isus? (A fost roștignit). Ascultați fetelor, ce trebuie să facem înainte de a ne împărtăși? Să vă spun eu: trebuie să postim câte-va zile, sau mai mult. După ce am postit zilele acestea, ne ducem la un preot bătrân, ca să-i destăinuim greșelile noastre.

Dar ôre, Dumnezeu nu știe greșelile nôtre? De ce mai e nevoie dar să le spunem preotului? Apoi preotul cunoscând greșelile nôtre, se rogă lui D-zeu să ni le erte (și nu numai preotul se rogă, dar și noi, după ce ne-am spus greșelile, aieică după ce ne-am spovăduit, ne rugăm lui D-zeu să ne erte).

Și mai este încă ceva: Spunând noi preotului tot ce-am greșit, ne rușinam noi înși-ne de pacatele nôtre, și ne hotărâm în mintea nôstă, să nu le mai facem.

Deci, după ce ne-am spovăduit și ne-am închinat, ne ducem la biserică, ca să ne împărtășim: dar înainte de a ne duce la biserică, trebuie să ne cerem ertare la toți cei din casă, ca să nu fim certăți cu nimene, (căci acesta nu place lui D-zeu).

Cine poate să-mi repete, ce-am spus până acum? Sau cum ași putea spune mai scurt?

D). *Pregătirea creștinului pentru Împărtășanie* (titlu ce se scrie pe tablă).

Ducându-ne la biserică ca să ne împărtășim, trebuie să ne închinăm la toate icônele, și apoi vine preotul și ne dă, într'o linguriță mică, o fărmitură de pâne cu vin, în urmă, ne mai închinăm încă o dată pe la icône, și astfel suntem împărtășiți.

Șeiți voi de ce mănăcăm aceea pâne și bem acel vin? Pentru că, Isus singur a spus când ședea la masă, că,

acel ce bea sângele lui (vinul) și mănâncă trupul lui (pânea), același i se ertă greșelile. Deci și noi mâncând pânea și vinul sfânt (ce ni le dă preotul) înșamnă că ne-am împărtășit. D-deu ne va erta astfel greșelile, și tot o dată ne vom aduce aminte de patimile și de morțea lui Isus, știind, că după ce Isus a stat la masă, a fost răstignit și a suferit mult.

Care pôte să-mi spue dar, cum se face împărtășania? Mai scurt?

II) *Cum se face împărtășania și ce ne amintește ea.* (al II-lea titlu).

Dar prin împărtășanie ce căpătăm noi? (Ertarea păcatelor) și tot o dată ne împăcăm cu Dumnezeu.

Cum putem spue acosta mai scurt? :

III) *Cea ce căpătăm noi prin împărtășanie.* (al III-lea titlu)

Generalizarea. După împărtășanie mai avem noi păcat? Dar D-deu are păcate? Va să dică, noi prin împărtășanie ne apropiem mai mult de D-deii. Dar ce este o taină? Prin împărtășanie se comunică nouă un dar de la D-deu? Deci ce va fi împărtășania sau Cuminicătura? *Va fi și ea o taină, prin care creștinul se împărtășesc cu sângele și corpul lui Isus Christos, spre¹⁾ aducerea aminte de patimile, morțea și învierea lui; ²⁾ spre ertarea păcatelor și ³⁾ spre împacarea cu Dumnezeu.*

Se reproduce bucata întregă, după titluri

Asocierea. Ce Taine mai știți voi? Ce este Botezul? Da cuminicătura? Cine pôte săcârși Botezul? Dar cuminicătura? Cine dă omului vinul și pânea? Care om se pôte împărtăși?

Aplicarea. Citirea din text.

Fericioire

(Sonet)

*S'au dus de mult iluziile sfinite,
Eu ce credeam nebun odată în ele!
De timpul dus, când te visam prin stele
Blond ideal, abia mi-aduc aminte!*

*Din tot noianul visurilor mele
N'a mai rămas nimic. I-mă trec prin minte
Și rind pe rind, ca șiruri de morminte,
Intrezăriri din vremile acele!*

*Voi cereți adă să cânt o altă lume?
Ah, cât dispreț! lasați-me măi bine,
Nu sunt, nu știu, nu vreau nimic anume.*

*Cu simplu muritor ca ori și cine
Nu cer vieții glorie ori renume*

Ce fericit mă simt trăind cu mine.

Peatra-N.

Dem. Demetrescu.

Pastel

*Să întinde albastru până 'n zare
In aer liniște deplină
Pe coama dealului se înalță
Tăcuta nopților. regină!*

*Clipesc cu farmec blinde stele
Iar apa tremură vrăjită
Pe mal aninii și stau pază
Pădurea doarme fericită!*

Peatra-N.

Dem. Demetrescu.

Despre experiențe și întru cât ele sunt în legătură cu Științele naturale și fizice, ce se predau în cursul primar.

(urmare și fine).

II.

Zoologia. Plăcerea mare, ce o are copilul pentru flori, crește mai ales când e vorba de animale.

Flăcărașii nu se sustrage, nu fuge de mâna ce s'ea s'o culegă, pe când capriciosul fluture cu organele atât de gingașe, cu culori nu mai puțin strălucitoare, mărește cu drept cuvânt prin fuga sa, dorința copilului de a-l avea și-i trebuie cu ori ce preț strălucitoarea insectă.

Ne vom folosi de această mare aplicare a copilului și vom introduce micile experiențe acolo unde va fi nevoie DE. Pentru a-i clarifica copilului mai bine în minte părțile din care e compusă o insectă: ne vom servi chiar de micile colecțiuni ale sale.

Mineralogia și chimia. Cred că e convins ori și cine de necesitatea regnului mineral în sc. primară. Elevul trebuie să aibă idee de sfera cerească și cea pămîntescă, să cunoască forma globului nostru, atmosfera de care e înconjurat, coaja sa solidă, focul central, aspectul suprafeței sale, diversele accidente orografice și hidrografice, modul de distribuire a apelor, speciile de pământ și principalele proprietăți ale pământului apei, aerului și alte gaze, care joacă un rol destul de însemnat în economia vieții atât vegetală cât și animală. Să înțeleagă de la sine că pentru a preda copilului principii din Fizică etc. pentru ca să fie perfect înțeles de el, institutorul trebuie să-i prezinte în timpuri și locuri anumite, și noțiuni de chimie, ce-i sunt absolut trebuitoare. Trebuie să-i facem cunoscut prin experiențe când va fi posibil, corpurile simple ca: fierul, aurul, argintul, principalele corpuri compuse ca aerul, apa, alterațiile produse în diferite corpuri prin al-

terațiunea diferitelor substanțe ca oxigenul, fierul oxidat sau ruginit, sau prin dif. fenom. ca combustivnea. Vrem să facem vizibilă existența aerului, compoziția sa și distincțiunea elementelor sale; câteva experienți ușore vor fi în deajuns. Prin ajutorul unui tub de sticlă implantat în un vas plin cu apă, vom constata 2 fenom. cari pun în evidență existența aerului. bulbucii ce se produc la suprafa. lichidului și ridicarea sa în tub, cu toate ce suflăm în acest din urmă sau aspirăm aerul dinnauntru. Dacă vom lua un pahar și-l vom rasturna pe o farfurie cu apă deasupra careia e o luminare aprinsă, vom observa 2 fapte: lumina se stinge și apa se urcă în pahar. Aceste 2 fapte ne explica compoziția aerului: lumina se stinge când cantitatea de oxigen s'a nimicit, lichidul se urcă pentru a lua locul oxig. transformat în acid carbonic care în virtutea greutatei sale se coboară la suprafa. apei, se disolvă în parte și face ca apa să se urce. Gazul ce rămâne la partea super. a vasului e azotul. O altă experiență face cunoscut acid carb. și propr. sale. De vom turna acid sulfuric într'un vas pe fundul căruia e crida, acid. sulf. o va descompune: acid. carb. se degajă și umple vasul. Dacă introducem în vas o luminare aprinsă ea se va stinge imediat, un șoricel ar muri imediat asficsiat, de unde canchidem ca acidul carb. e mult mai greu ca aerul, că e în propriu combustivnei și respirațiunei animalelor. Alte experiențe tot de acest gen, făcute în prezența copiilor, le va da cunoștinți de tot cea ce-i interesează.

Fisica examinează cauzele și efectele obiectelor naturei, pentru a explica dif. fenom. cari se produc în natură. Luată fisica ca ști. abstrata cari consta din teorii generale, definiții de legi, în acest caz fisica nu poate fi predată nici în cursul secundar cu atât mai mult în cel primar. Procedeu analitic sau inductiv trebuie să facă un studiu numai prin observații și experiențe, să cerceteze condițiile în cari se produc fenomenele și să le determine cauzele.

Unii susțin ca se nu se facă exper. de loc, unele chestiuni se pot face fără exper. altele nu. Incât de a-costă părere nu ne vom lăsa. Alți pedagogi susțin că fizica nu se pōte face de cāt prin experiențe. Alții însă caută să concilieze ac. 2 păreri. În adevăr dacă am face fizica servindu-ne numai de experienți am avea 2 inconveniente: 1). că ne ia prea mult timp și 2). la experienți ne servim de aparate cari de multe ori sunt complicate și cum mintea copilului n'are putere de abstracțiune și de subordonare, se pōte întâmpla ca copilul să confunde ideile.

Pentru cursul primar s'a ales numai fenom. Meteorologice pentru că numai pe aceste copilul le pōte observa, cu tōte că cea ce observă el e absolut insuficient; de ore ce copilul vede numai efectul și are nevoie de ajutorul profesorului pentru a cunoște cauzele.

În privința predării acestor cunoștinți sunt 2 păreri unii susțin că trebuie să ne mulțumim să arătăm copiilor numai fenomenul, deci să le descriem fără să le arătăm cauzele ce le au produs. O altă părere e să le arătăm cum se produce fenomenul.

În cazul I-ii avem prin urmare o simplă descriere, în cellant avem experiența, avem deci 2 școli ale pedagogilor cari susțin păreri diferite în actesă privința. Cei ce susțin a 2-ua părere au dreptate căci când explicăm cauzele cari au produs fenom; copilul înțelege fenom. mult mai bine, îi place mult și-l ține minte mai cu ușurință. Greutatea însă la experiențe e că avem nevoie de o mulțime de aparate, cea ce costă bani și pe urmă mai au încă un inconvenient: mintea copilului nu pōte abstrage, cum am dis. așa de ușor. Pentru copile tot așa de însemnat aparatul ca și fenomenul ca și persoana care face experiența; din cauza acēsta în mintea lui se produce o încurcătură între fenomen; instrument și cauză. Experiențe deci în clasele inferioare nu pot avea loc căci mintea copilului nu știe să sabordoneze și să deosebească cea ce-i trebuie de cea ce nu-i servește la nimic și astfel face încurcātu-

ra; deci I-a metodă de a descrie numai fenomenul rămâne singura întrebuintată în cl. inferioare. Iar în cea ce priveşte metoda II-a să se facă experienţe sub forma cea mai simplă, cu lucruri obișnuite care fiind cunoscute copilului, el nu le prea bagă în seamă și e atent la ceea ce e nou pentru el, la fenomen. Deci experienţe puține și numai cu lucruri foarte simple și cunoscute. Pentru ca ele să fie mai ușurate și mai bine înțelese desenăm pe tablă după ce am făcut experiența.

Acei care susțin experiențele nu pot să se servească de figură, totuși ele sunt trebuitoare și iată de ce: aparatele cu care se fac experiențe sunt complicate în ciuda faptului că din cauza multelor amănunte, copilul nu înțelege experiența. Dacă atunci desenăm figura, copilul înțelege mai bine, de ore ce în figura se desenează numai ceea ce e mai principal și absolut trebuitor experienței. Copilul înțelege mai bine principiul și deci fenomenul arătat. E întrebarea însă, dacă trebuie să descriem fenomenul, mai întâi descriind figura ori să facem întâi experiența? Pentru aceasta nu avem o regulă precisă când aparatul e simplu atunci facem experiența înainte, când însă aparatul e complicat facem întâi descrierea fenomenului și desenează figura și apoi experiența. Deci aici e vorba de tactul profesorului. Metoda acestor cunoștințe e analitico-sintetică și forma e descrierea.

Să urmărim puțin procederea în legătura cu experiența. Institutatorul se prezintă în clasă cu o garafă cu apă colorată roșu și cu un sifon de sticlă.

Vederea acestor obiecte va deștepta curiozitatea copiilor, ceea ce-i va predispune la o atenție încordată.

Va fi ușor institutorului în aceste circumstanțe să conducă copilul ca să descrie el însuși sifonul și să scoată el singur definiția. Ei vor vedea că e un tub deschis la 2 capete. Institutatorul implantând tubul în garafă și aspirând aerul din tub, lichidul se va urca în sifon și va curge prin partea superioară.

La fizică se începe de obicei cu elemente de me-

canica apoi mergem treptat, gravitație, hidrostatică, căldură, electricitate etc. Această ordine s'a făcut în fizică având în considerație greutatea chestiunilor. Dacă cunoștințele din Șt. Naturale vor fi predate copilului după regulile enumerate mai sus, adică prin observații și experiențe, micii elevi vor cunoaște în momentul de a ne părăsi un mare număr de animale de plante, minerale, cunoștinți din chimie și fizică. El nu va răspunde poate cu mare ușurință chestiunilor clasice ce i se va pune asupra acestor cunoștinți, dar să ne mulțumim și mai puțin, să fim veseli când vor fi capabili să spună că omul e omnivor și lupul granivor. Când vor ști, să deosebească urzica de luzernă un lan de grân de unul de ovez, un tăune de o veșpe, își va da samă ce înșamnă ploca și alte fenom. fizice capătate toate aproape, prin experiență. Și cred că, cam alitea cunoștinți am fi în drept să cerem naturaliştilor de 7—12 ani. Curiositatea lor e redesteptată, și dorința, de a-și da samă de tot ce-i înconjură, devine stapâna spiritului lor; și acesta e de ajuns pentru a ne da speranță că puțin câte puțin se va naște în ei ideia de a tot puternicia legilor naturale de regularitatea și de armonia fenomenelor.

Lucreția Celus

Metodica Șc. Naturale.

(Urmare)

Numai știind bine poți vorbi într'un limbaj ușor și cu o convicție complectă.

Procesul va fi sintetic, iar nu analitic cum făcea școala veche. Cunoștințele se vor desvolta în mod concentric.

Cea mai bună metodă pentru învețarea Istoriei Na-

turale este cea indicată pentru inițierea începătorilor la geografie. Făcînd excursiuni în câmpii, pe deluri, în păduri sau pe munți, vom putea studia elementele naturii. Trebuie a arăta copiilor plantele nu în ierbar¹⁾, ci chiar pe locurile unde cresc în toată splendorie.

Aceste excursiuni vor descepla gustul de colecționari: de plante, insecte sau minerale.

Noțiunile de botanică vor ocupa primul rang, și se va avea grijă, mai cu samă, să învețe pe copii, a deosebi plantele veninoase de cele utile. Câte lucruri nu putem învăța pe copii, cu chipul acesta, primblându-ne sau să dicem așa, jucându-ne cu ei, fără cea mai mică pretențiune sau aparat științific. O așa lecție valorează cât 20 de lecțiuni, constând din explicații orale.

Acelas lucru am putea dice și despre științele fiinice. Legile cari, presidă mișcarea corpurilor, nu vor fi nici bine înțelese ca, atunci când vor fi luminate prin mici experiențe.

În predarea cunoștințelor de fiziologie și igienă, se va face cunoscut copiilor d. e. diversele părți ale corpului, arătând în acelas timp și precauțiunile de luat pentru conservarea integrității organelor sale. Învățătorul se va servi aci, cu mult succes de metoda socratică care, presupune nu un răspuns studiat și știut pe de rost ci, tras din inteligența, din reflexiunea copilului.

În ceea ce privește agricultura ca știința, nu pôte fi ușor învățată într'o școală primară, așa cum e organizată adî, să ne silim însă, a da copiilor direcțiuni utile asupra creșterii animalelor și diferitelor culturi. În această privința așa avea mai mult de dis, dar fiind-că noua organizare a învățămîntului e menită, se dice, a răspunde tocmai la așa ceva, e ne înarmăm cu răbdare, spre a-i vedea rōdele.

Vom profita de lecțiunile acestui învățămînt, spre a scōte poporul din ghiarele superstițiilor.

1). Mult ar fi de dorit ca dascălii să se silescă a îndestra fie-care școlă cu un ierbar. La conferințele generale, suceveniî își luase asemînea angajament.

E bun espedientul de a face pe popor să creadă ca boalele și diferitele nenorociri, sunt trimise asupra omienilor de pronia cerescă, pentru pacatele lor, dar ne vom da și multă ostendă pentru a-l face să aibă încredere în știință, d. e. în medicină, igienă etc. Ne vom sili a-l convinge că, scopul științelor naturale, nu este altul de cât onoarea lui Dumnezeu și binele omului (Bacon).

Fiind-ca învățământul sc. Naturale, cuprins în programa noastră, se poate divide în: cunoștinți de *Istoria Naturală* și cunoștinți de *Fizică*, de aceea vom schița, de o cam dată în linii mari principiile după care trebuie să se prede.

Istoria Naturală se va preda după aceste principii :

1). *Intuirea productelor naturale.*

Nici o iconă sau descriere orală, nu poate impresiona spiritul mai adânc, ca natura în realitatea ei.

Natura mama este surdă la cuvintele dulci, singurii acei care privesc lucrurile în realitate, tratându-le cu liniște și eficacitate, pot obține ceva avantaje.

Când vom vorbi despre vre un product natural, il vom și arata, și numai când acesta nu este posibil, vom recurge la icone, modele și desemnări care trebuie să fie fidele. Când se tratcă o plantă e bine, ca fie-care școlar sa aibă câte un exemplar din ea, iar când se predau animale, li se vor presenta vii sau împăiate. Trebuie să atragem atențiunea copiilor asupra dezvoltărei succesive, a productelor naturale. «Așa d. e. o plantă se va intui nu numai când infloresce, ci și în alte fase a le dezvoltărei sale. Un product anumit se va arata, în decursul anului mai de multe ori. De aseminea trebuie să se explice dezvoltarea animalelor și metamorfoza insectelor. Numai pe calea acesta, va câștiga școlarul interes multi-lateral și va înțelege mersul de dezvoltarea al naturii întregi.

2). *Desvoltarea spontaneității copilului.*

Nu este de ajuns ca școlarii numai să asculte cu

atențiune propunerea, ci se cere ca dinșii se cugete, să aștepte și să lucreze și de la sine, fără ajutorul învățatorului. În acest scop învățatorul îi va pune pe școlari să întueze și singuri produsele naturale, având să privească întâi partea esteriōră, apoi structura internă. Mai departe îi va îndemna, a cerceta câmpiile comunei, a face colecțiuni de plante și insecte, fără a le maltrata, în fine a samana plante și-a se îngriji de creșterea lor.

3). *Descrierea produselor intuite*

Acest principiu cere ca, școlarul nu numai să privească animale, plante și minerale, ci să știe și exprima tot ce a privit. Aci învățatorul iarăși conduce prin întrebări, nu dă de a gata, ci îl face pe școlari să cugete și să vorbească de la sine.

Trecem acum la predarea cunoștințelor din fizică. Și aci ca și la toate celelalte obiecte de învățămînt principiul suprem este *intuițiunea*. Fenomenele și legile naturii trebuie să se explice în mod experimental. Chiar observațiunea este calea pe care a înaintat dezvoltarea istorică a fizicii. Dacă vom explica un fenomen natural, mai întâi avem să-l observăm în toată decurgerea sa, adică să scrutăm ce, cum și pentru ce se întâmplă. Deci învățămîntul acestei științe este basat pe experimente. A experimenta însăși produce fenomene naturale cu scop de a le observa. Experimentele reclamă mult timp, de aceea în școala primară ne vom restrînge la fenomenele cele mai esențiale, din care se pot ușor înțelege legile naturii. Cu privire la aparatele de experimentare observăm că, pentru școala primară se recomandă aparate cât mai simple, pe care le pōte găsi învățatorul însuși. Instrumentele scumpe și complicate, mai mult încercă pe școlari de cît îl clarifică asupra fenomenelor. Pentru a stărui lucrarea de sine în școlari» învățatorul îi va îndemna și pe ei să pregătească aparate simple pentru experimentare, (Pipos, Metodica).

Planul după care se pōte preda o lecțiune din științele fizico-chimice, ar fi cam următorul :

1). *Repetarea, în mod sumar, sau sintetic, a cunoscințelor dobândite în lectul precedent*, cunoscinți, cari mijlocesc cu necesitate înțelegerea noului fenomen, cu alte cuvinte, care intră ca elemente în înțelesul condiției, cât și în acela al urmăririi, după acesta se face *anunțarea lecțiunii*. Invelatorul se va feri de acele introduceri chilometrice, cari obosească atenția copilului atât de necesară mai departe, și nu va scoate în punctul luminos al conștiinței decât strictul necesar și fără a cere demonstrații.

2). *Presentirea noului fenomen* prin mijlocirea unei experiențe. Despre condițiile aparatelor de experimentare, am mai vorbit în urma, vom mai adăuga însă, că școlarii, de multe ori, scapă din vedere fenomenul, atențiunea lor fiind ocupată involuntar, cu formele neobicinuite ale uneltelor, sau e atrasă de lustrul lor scilpitor, ori de compoziția lor prea artificială. Așa anumite aparate de precizie pot face servicii bune unui învățământ mai superior, dar trebuie înlăturate din școala primară. Să avem spre exemplu, de predat condensarea vaporilor. Un ibric cu apă, pe care o facem să fierbă cu ajutorul unei lampe mici de alcool, și o farfurie bine recita pe care o ținem orizontal de-asupra ibricului, e aparatul cel mai bun.

Forma de învățământ la această fază a lecțiunii e cea *acroamatică-deictică* adică propunătoare-aratătoare. Invelatorul arată și explică prin vorbire continuă, tot ce arată. Școlarii ascultă și privesc, intuind experiența.

Pentru o buna intuire a experienței, se vor lua următoarele măsuri:

a) Aparatul să fie ales astfel ca să înfățișeze fenomenul cât se poate mai viu.

b). Experiența să se facă în vederea tuturor școlarilor.

c). Uneltele să nu fie prea mici. Dacă acesta nu se poate evita, școlarii vor intui experiența în apropierea cuvenită.

d). Când uneltele de intuit sunt mai numeroase, aparatul mai complex, sau experiența mai îndelungată, se

va intui numai o parte din unelte, din aparat sau din experiența ce facem cu ele și numai după descripția acestei părți, trecem la o altă parte.

e). După intuire uneltele să se pună la o parte.

Dacă din răspunsurile școlărilor aflăm că. intuirea se facuse imperfect, ori că unele lucruri se văduse chiar greșit; în asemenea cazuri experiența va trebui să se repete; căci intuiția nu poate fi înlocuită prin o explicare verbală.

3). *Reproducerea lecțiunei.* Se vor pune întrebări cu scopul de a face descrierea celor intuite. Descrierea va cuprinde :

a). Uneltele cunoscute, de care ne am servit în experiență.

b). Ceea ce am făcut sau am lucrat cu uneltele.

c). Observațiile pe care le-a putut face școlarul asupra fenomenului însuși.

Întrebările să nu fie generale, ci cât se poate de speciale și concrete. Se vor stabili bine, prin întrebări foarte chibzuite, cele două momente principale ale fenomenului: condiția și urmarea.

Înainte de a trece mai departe, trebuie să prezentăm cel puțin încă un fenomen similar cu cel d'întâi și să-l analizăm.

4). *Generalizarea fenomenilor concrete.* cu scop de a *degaja legea naturală* din ele. Prin lege naturală înțelegem tot cele două momente ale unui fenomen natural. condiția și urmarea însă formulate numai cu notele lor esențiale, sau lipsite de ori-ce adăugiri întâmplătoare. Conținutul legii odată format pe temeiul mai multor fenomene concrete. nu ne rămâne de cît să-l anunțăm. Înainte de anunțarea legii, putem să introducem termenii noi, pentru a nota mai scurt una, sau altă parte a conținutului deja format.

Legea se scrie pe tabla și se anunță individual și în cor.

Aplicarea legii naturale. A aplica o lege naturală înșamăna a ne servi de ea când voim să aplicăm un fenomen oăre-care din natura, sau când voim să ne dăm samă de construcția și modul de funcționare a unui instrument, aparat, în line a unei întocmiri tehnice oăre-care ce întâlnim în practica zilnică. Un fenomen din natură, un instrument sau un aparat se poate considera ca explicat, când școlarul a înțeles că, ivirea fenomenului, sau construcția și funcționarea aparatului, răspund la condițiile stabilite de legea naturală.

Cestiunea este, care fenomen din natură și ce fel de aparate să explicăm școlărilor primari? Răspundem: alegerea lor e determinată de importanța ce o au pentru practica zilnică. Fenomenul din natură, care se ivesce des și influențează într'un chip oăre-care munca zilnică a mulțimei, reclamă a fi explicat, indiferent dacă acest fenomen e mai simplu ori mai complex. Fenomenele care nu se ivesc des și sunt mai mult de importanță științifică, de cit practică, vor trebui să fie înlăturate.

De asemenea și instrumentele, aparatele ori stabilimentele de importanță tehnologică, pe care le prezentăm școlărilor, ca exemple de aplicație, să nu fie dictate de predilecțiile ori pasiunile personale ale învățătorului, ci să răspundă la adevăratele trebuințe ale vieții practice. Aparatele care nu au aceste calități se vor înlătura.

În legătura cu legea stabilită mai sus, programa analitică notăză următoarele probleme de aplicație: «norii, ceață, ploăe, rouă». Mai în colo găsim: «aburirea gămurilor iârna». Aceste fenomene trebuie a se trata ca probleme de aplicație în urma legii despre condensarea vaporilor. Mai găsim cestiuni tehnologice, precum sunt: «destilarea și fabricarea spirtului și a țuiceii», care și ele sunt probleme de aplicare a legii despre condensarea vaporilor. Prin urmare ele nu vor putea fi tratate de cât în legătură cu acesta lege care le explică. Să facem o deosebire: Printre cestiunile experimentale ce se

gasese în programa, unele sunt cestiuni *prime*, care vîsede la cite o lege de întemeicat: altele sînt numai *aplicative* și presupun cunoșcînta unei legi stabilite de mai înainte. Ast-fel: «dilatarea corpurilor prin căldura» este o cestiune prima, iar «termometru» este un subiect de aplicație a cărui înțelegere e condiționată de cunoșcînta legii despre dilatare.

E de recomandat ca materiile de aplicație, corespondente, sa fie tratate imediat după cestiunile prime și în legătura cu acestea

Îată în scurt, cum s'ar putea rezolva o problemă de aplicație. Când problema este un *fenomen din natură* prezentarea se face prin o descripție verbală a fenomenului, *descripție făcută de învetaător* și basata pe întuițiile interne ale școlarilor. Ea se va verifica prin observațiuni ocazionale, pe care școlarii vor fi ținuli a le face la timp potrivit. Descripția fenomenului problema sa fie simplă și cât se poate mai scurtă, însă să conțină momentele indispensabile esplicației, condiția și urmarea, fără a esplica fenomenul.

O problema relativă la «norii» se poate presenta ast-fel: norii cari, îi vedem pe ceriu, sînt grămădiri de *besicute de apă* mici și ușore, purtate de vânturi pe ceriu. Ei se ivesc în deosebi atunci, când vânturile, suflând de la S-V spre N-E, aduc *aer cald și umed*.

Pentru ca problema sa fie bine notata, descripția fenomenului se va repeta și de școlarii. La repetarea fenomenului problema, sa nu lipsesca momentele indispensabile esplicației, ce se va da în fazele următoare. În esemplul nostru momentele indispensabile sînt cele subliniate: norul edică besicutele de apă formeză urmarea, iar mișcarea spre N-E, a aerului cal și umed, adică recire vaporilor este condiția.

Problemele fisico-chimice ca și cele matematice, să nu se dea resolvite gata, dar sa conțină toate datele trebuincioase resolvirei. După presentare, învetaătorul va ini-

ția pe școlari în a da explicația fenomenului, accentuând prin câte-va întrebări, numai acele momente care corespund condiției din lege. În cazul nostru vom întreba: de ce dicem că vânturile de la S. V. aduc aer cald și umed? (...teri calde și mari). Ce conține aerul umed? (...vapori). Dar mai spre N. E. adică mai spre noi, aerul e tot atât de cald sau e mai rece ca în țările calde? (...rece). În urma acestora școlarii rezolvă problema, adică dau explicația completă a fenomenului.

În exemplul nostru n'am avea de cât să îndemnam școlarii a o face, făcând: așa dar cine știe să ne explice, cum se formează norii cu beșicutele lor de apă, când vânturile bat de la S. V. spre N. E.? Școlarii explica formarea norilor în condițiile date. Învățătorul ascultă numai și intervine ca corector în cazuri de greșală. Asemenea explicații de fenomene produc de multe ori discuții între școlari, în deosebi, când un școlar apără o explicație, adevărată în fond dar greșită în formularea ei. Discuția ca și la alte materii, se continuă de multe ori și afară din școală, dovadă ca, învățământul a atins scopul său principal: *Deșteptarea interesului pentru știință*¹.

Nu am pretentiunea, să cred că, în adunarea acestui mănunchiu de idei, am putut spune, tot ce s'a scris și cugetat mai bine în atare materie, dar totuși punând pe lângă ceea ce fiie-care știe deja, și practicând ast-fel, vom aduce școlii un folos de netăgăduit. Am observat însă un lucru, pe care țin să-l spun încheind aceste rânduri: foarte mulți dintre noi, nu pun în practică, în predarea lecțiilor diinice, la școlari, tot ceea ce știu și arată prin conferinți, ori la inspecții, făcând *lecții solene*, ci se mulțumesc a ceda unei obiceiuinți rutinare, de care nu se pot despărți în rupta capului. Să ne facem dar forți, de a părăsi rutina și a apuca calea *rațională și posibilă* și atunci nu numai noi vom profita din

1). St. Velovan. Metodica specială a științelor fi-șico-chimice.

metodica fie-cărui obiect, dar și metodică însăși va profita, perfecționându-se prin observațiile noastre judicioase.

T. C. Ionescu

Dirig. școlii Tg. Pașcani.

RELIGIE

Schite de lecțiuni

A. Istoriă morală

I. *Prepararea*. Ascultarea lecției precedente. Conversațiune cu copii asupra fondului istoriei (de ex: dacă e vorba de lăcomie, se caută a îndrepta atențiunea copiilor în această direcțiune).

Se anunță istoria.

II. *Tratarea*. Se povestesc întreaga istoria cât se poate mai atrăgător și fără întrerupere.

Se reproduce de către copii în urma întrebărilor conducătoare a le învățătorului.

La urmă se povestesc istoria curent, de către elevi.

III. *Asociare*. Se reamintesc istoriile învățate și se compară cu cea nouă.

IV. *Generalizarea*. Scoterea învățaturii morale și scrierea ei pe tablă.

V. Povești în legătură cu materia tratată.

B. Lectură din Evanghelie

I. *Prepararea*. Ascultare, Conversație pregătitoare. Anunțare: Astăzi vom învăța și citi despre.....

II. *Tratarea*. Învățătorul citește din carte până la un loc. Explicarea expresiunilor neînțelese. Reproducerea la întrebări și curentă. Scoterea ideii principale din pasagiul citit și scrierea ei pe tablă.

Citirea unei alte părți, care se tratează în același fel și ideia principală se scrie sub cealaltă.

Tot așa se continuă până la isprăvirea bucatii.

Reproducerea curentă a bucatii de către elevi servindu-se de puntele scrise pe tablă.

III. *Asociarea*. Bucata novă se aduce în legătură cu cele vechi, se compară și se caută o îndrumare spre o idee fundamentală.

IV. *Generalizarea*. Scoterea ideiei fundamentale. (O maximă, proverb, învățatură... etc).

V. *Aplicarea*. Citire din carte. Povește.

C. Tatăl nostru

„Și nu ne duce pre noi în ispită”.

I. *Preparare*. Ascultarea cererii precedente.

Anunțarea. Astă-dî vom învăța o altă cerere:

„Și nu ne duce pre noi în ispită”. (Se scrie pe tablă).

II. *Tratarea*. Se povestesc o istorică în care un copil fiind ispitit de niște mere frunose, fură din copac, stăpânul îl prinde; îl bate și el promite îndreptare pe viitor.

Se reproduce istoriara la întrebări
De ce a sărit N. în grădină? Cine îl ispitesc? Trebuia să sară? Ce a pățit? Cui să ne rugăm ca să scăpăm de ispită? Ii plac lui Dumnezeu poftele și patimile urâte?

III. *Asociare*. În noi se nasc adese ori patimi și poftes cari ne împing la fapte urite lui Dumnezeu, adică, cădem în ispită, ne ispitesc lucrurile cele rele.

Dacă noi am avea destulă putere ca să domolim poftes, să învingem ispitesc, noi n'am greși în ori ce moment. De aceea să ne rugăm lui Dumnezeu ca să ne dea tărie și să putem învinge ispitesc.

IV. *Generalizare* Care e a 6-a cerere din Rugăciunea domnăscă? (Și nu ne duce pe noi în ispită).

V. *Aplicarea*. Citire din carte. Povește.

D. Sîmbolul credinței

Articolul întâi

I. *Preparare*. Ascultare. Ce este Sîmbolul credinței?
In câte articole e împărțit?

Adî vomî învăța a explica art. 1. (Articolul acesta e scris pe tablă: Cred într-un Dumne-deu Tatăl, a tot țitorul, făcătorul Cerului și al Pămîntului, vedutelor tutu-ror și nevêdutelor.

II. *Tratare*. Prin întrebări se caută a arăta copiilor că noi credem într'un singur Dumne-deu și că sunt alți ômeni cari cred în mai mulți dei; se lămuresce acesta prin exemple.

Dumne-deu este a tot țitorul, pentru că El ne ține și pe noi și pe toți; El are putere asupra tutuor (a tot puternic) și îngrijesce de toți ca un tată.

El e făcătorul Cerului, Pămîntului, lucrurilor și ființelor pe cari le vedem și a celor pe cari nu le vedem.

Exemple: sufletul, îngerii, etc.

III. *Asociarea*. Se reproduce explicarea de către copii, îndrumându-i. Când se vor fi învățat și alte articole, atunci în asociere se reamintesc și se compară.

IV. *Generalizare*. Care este primul articol al Simbolului Credinței? (Se spune). Ce este simbolul credinței?

V. *Aplicare*. Repetarea articolului până la deprindere Cîtare din carte.

E. Fericirea a VII-a

I. *Preparare*. Ascultarea fericirilor învățate. Anunțarea. Scrierea pe tablă: *Ferițiți făcători de pace, că aceia sînt lui Dumne-deu se vor chema.*

II. *Tratare*. Prin întrebări și răspunsuri se spune copiilor că lui Dumne-deu îi place să trăiască toți ômenii bine între dînsii, să nu se certe, să nu-și facă neajunsuri, să caute a face totdeauna pace între cei învrăjbiți, căci numai atunci Dumne-deu va ține la noi și ne va socoti ca nisce vrednicii fi ai șei.

III. *Asociarea*. Resumat. Repetarea celor alte fericiri.

Asemônarea acestei fericiri cu „Și ne iertă nouê greșelele nôstre... etc.

IV. *Generalizarea*. Enunțarea fericirii a 7-a.

V. Se repetă fericirea până la deprindere.

Povete în legătură cu materia tratată și referitoare la colegialitate.

NB. Biografiile și narațiunile se tratează ca lecțiile de istorie. Se scoț punctele principale și se scriu pe tablă.

Piatra N. .

Alex. Gheorghiu

Institutor

Numele și pronumele persoanelor care au susținut cantinele școlare cu bani și produse în cursul anului școlar 1900-901

1. D-l C. Andrieș a oferit cinci lei cu care s'a cumparat următoarele obiecte: 4 cefe, 2 ciuburașe, 2 cane de băut apă și un polonic de lemn.

2. D-l Dimitrie Corbu mare proprietar a oferit: 200 kilograme făină popușoi și 80 Kilograme carne de porc.

3. Preutul Gh. Ghervescu din orasul Piatra a oferit 35 kilograme carne porc

4. Preutul Ión Roșescu din comuna Calu a oferit 50 kilograme perje uscate.

5. Preutul Alexandru Ștefănescu din com Mărgineni a oferit: un sac făină popușoi și o putinică perje uscate.

6. Preutul Vasile Sacerdotescu din orașul Piatra a oferit dece lei.

7. D-l M. D. Sturza proprietarul moșiei Hangu a dat cantinei școlare din Grințieș 100 (o sută) lei.

8. D-l Ion Ciobanașu a oferit cantinelor școlare un sac cu făină.

9. D-l Ión I. Lascarachi, posesor de moșie a dat cantinelor școlare: o putină cu perje uscate, un sac cu ceapă, 50 Kilograme făină popușoi, o stambolă fasole și un purcel.

Societatea corpului didactic din jud. Neamțu

"PROPĂȘIREA"

Situția casei societății la finele lunii Februarie 1901.

Le î B.

8529	14	Capitalul Societății la finele lunii Februar compus din :
		6304 — Depuși la casa de depuneri.
		2212 79 Cheltuiți de la 1 Aprilie 1900.
		<u>12 35</u> Numerar și efecte.
8529	14	Total.

Casier, C. PARTENI

Comptabil, M. Th. Pantazi.